كېرىمجان ئابدۇرېھىم، ھەبىبۇللا ئابدۇسالام

ئەھمەد زىيائى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

كېرىمجان ئابدۇرېھىم، ھەبىبۇللا ئابدۇسالام

ئەھمەد زىيائى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى : ئا . ئۆمەر
ئەكبەر ئېلى
مۇقاۋىسىنى لاھىيىلىگۈچى : ئەكبەر سالىھ

ئەھمەد زىيائى

ئاپتورى : كېرىمجان ئابدۇرېھىم
ھەبىبۇللا ئابدۇسالام

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 №)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى : 1168×850 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى : 5.875قىستۇرما ۋارىقى : 4
2001 ـ يىل 6 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2001 ـ يىل 6 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 1 — 4,000
ISBN7—228—06396—1/I • 2346
باھاسى : 13.00 يۈەن

مەسئۇل مۇھەررىرى : ئا . ئۆمەر
ئەكبەر ئېلى
مۇقاۋىسىنى لاھىيلىگۈچى : ئەكبەر سالىھ

ئەھمەد زىيائى

ئاپتورى : كېرىمجان ئابدۇرېھىم
ھەبىبۇللا ئابدۇسالام

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 №)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى : 850×1168 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى : 5.875قىستۇرما ۋارىقى : 4
2001 ـ يىل 6 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2001 ـ يىل 6 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى : 4,000 — 1
ISBN7—228—06396—1/I • 2346
باھاسى : 13.00 يۈەن

ئەهمەد زیائی ئنجادیەت ئۆستدە

整PDF请访问： www.ertongbook.com

ئەھمەد زىيائى «قۇتادغۇبىلىك» داستانىنىڭ ئەسلى نۇسخىسىنى ئوقۇپ شەرھلىمەكتە(1983-يىلى)

ئوڭدىن: جاڭ خۇڭچاۋ، ئەھمەد زىيائى، مەھمۇد زەيىدى، ليۇ جىشاۋ، ئابدۇرېھىم ئۆتكۈر، بۇلۇنتاي، ليۇ بىڭ

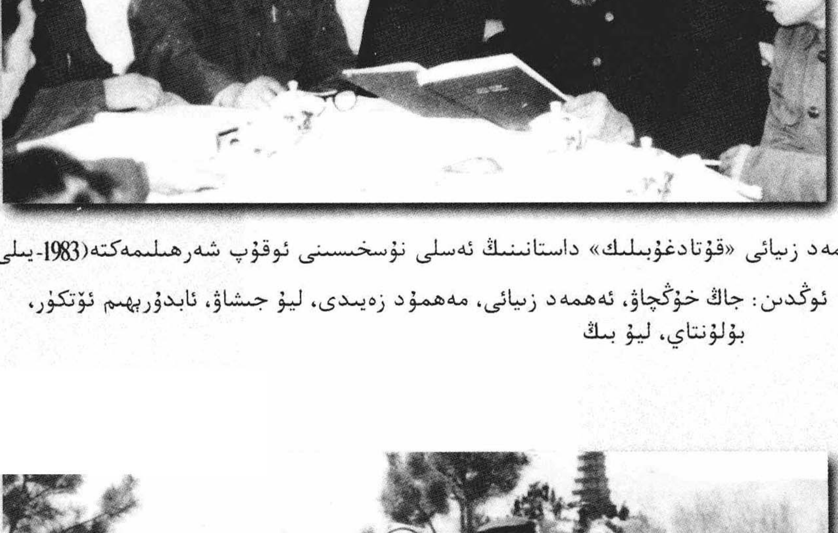

ئۈرۈمچى قىزىلتاغدا ئالىملار بىلەن بىللە (1987-يىلى 5-ئاي)

ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىللە

كىلاسسىك ئەدەبىيات ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنىدا (1985 - يىلى)

«تۈركىي تىللار دىۋانى» نى تەرجىمە قىلماقتا .

1989-يىلى 10-ئاينىڭ 15-كۈنى قەشقەردە ئېچىلغان 2-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك «قۇتادغۇبىلىك» ئىلمىي مۇھاكىمە يىغىنى مەزگىلىدە ئالىملار بىلەن مەھمۇد قەشقىرى قەبرىسىدە.

ياش قەلەمكەشلەر بىلەن بىللە.

ئۆسمۈرلەر بىلەن بىللە

«رابىيە ـ سەئىدىن» نىڭ قەۋرىسى بېشىدا

ئامما ئارىسىدا

«تۆت قېتىم ئۆلۈپ بەش قېتىم تىرىلگەن ئادەم» رومانى ئىجادىيىتى ئۈستىدە (1989- يىلى)

ئىبارەت» ، «هازىرقى جۇڭگو ئۆتمۈشتىكى جۇڭگونىڭ راۋاجىدۇر؛ بىز تارىخقا ماركسچە قاراش تەرەپدارىمىز، بىز تارىخنى ئۈزۈۋېتەلمەيمىز. بىز كۇڭ فۇزىدىن تارتىپ سۈن جۇڭشەنگىچە بولغان پۈتۈن ئۆتمۈشىمىزنى يەكۈنلەپ، بۇ قىممەتلىك مىراسلارغا ۋارىسلىق قىلىشىمىز لازىم. بۇ هازىرقى ئۇلۇغ هەرىكەتكە رەھبەرلىك قىلىش ئۈچۈن زور ياردەم بېرىدۇ» («جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ مىللى ئۇرۇشتا تۇتقان ئورنى» ، 1938- يىل 10- ئاي) . ماۋ زېدۇڭنىڭ بۇ سۆزى بۈگۈنكى كۈندىمۇ ئىلىم ساھەسىنى ئالغا يېتەكلەش، ئىلىم ساھەسىدىكىلەرنىڭ «باشتىن ئاخىرى ئىلغار مەدەنىيەتنىڭ ئالغا ئىلگىرىلەش يۆنىلىشىگە ۋەكىللىك قىلىش» نىڭ تەلىپى بويىچە ئىلمىي تەتقىقاتقا يېتەكچىلىك قىلىپ، ئۆز خىزمىتىنى تېخىمۇ ياخشى ئېلىپ بېرىشىدا يەنىلا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

بۇ كىتاب ئۇيغۇرلارنىڭ هازىرقى ۋە بۈگۈنكى دەۋر ئەدەبىياتىدىكى مەشھۇر شائىرى، ئالىم ئەھمەد زىيائىي (1913 — 1989) ھەققىدە تەتقىقات ئېلىپ بېرىلغان تۇنجى ئىلمىي تەتقىقات ئەسىرى. ئەھمەد زىيائىي كونا جەمئىيەتنى بېشىدىن كەچۈرگەن نۇرغۇن زىيالىلىرىمىزغا ئوخشاش، ئەگرى - توقاي تۇرمۇش يولىنى بېسىپ ئۆتكەن. ئۇ ئونبەش يېشىدىلا پارس تىلىدا شېئىر يېزىشنى باشلىغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئەدەبىي ئىجادىيەت ۋە ئىلمىي تەتقىقات بىلەن شۇغۇللانغان ۋاقتى ئاتمىش يىلغا يېتىدۇ. ئازادلىقتىن ئىلگىرى، ئەھمەد زىيائىي ئۇزۇن مۇددەت ئاخباراتچىلىق خىزمىتى بىلەن شۇغۇللانغان، بۇ جەرياندا، تونۇلغان ئىنقىلابىي شائىر لۇتپۇللا مۇتەللىپ بىلەن بىرگە ئىشلىگەن، ئۇ مىللىي ئاخباراتچىلىق ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن زور تىرىشچانلىقلارنى كۆرسەتكەن. ئازادلىقتىن كېيىن، ئۇ ئاساسلىقى ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىيات تەتقىقاتى ۋە ئەدەبىي

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

ئىجادىيەت بىلەن شۇغۇللانغان بولۇپ، «قۇتادغۇ بىلىك» نىڭ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىكى نەزمىي يەشمىسىنى تاماملىغان ئاساسلىق ئالىم. ئۇ ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخ، تىل ۋە ئەدەبىياتقا دائىر مۇھىم قەدىمىي ئەسەرلىرىنى تەرجىمە قىلىش، رەتلەش ۋە تەتقىق قىلىش خىزمىتىدە قىممەتلىك تۆھپىلەرنى قوشقان. ئۇيغۇرلارنىڭ ھازىرقى — بۈگۈنكى دەۋر ئىلىم ساھەسىدە ئەھمەد زىيائىينىڭ تەسىرى زور بولۇپ، ناھايىتى مۇھىم ئورۇن تۇتىدۇ.

ئەھمەد زىيائىي بىلىمى چوڭقۇر، يېتۈك شائىر ۋە ئالىم بولۇپلا قالماستىن يەنە ۋەتەنپەرۋەر دېموكراتىك زات بولۇپ، ھايات چېغىدا شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مەسلىھەتچىسى بولغانىدى. شىنجاڭ تىنچلىق بىلەن ئازاد بولغان مەزگىلدە، ئەھمەد زىيائىي ئۆزى باشقۇرۇۋاتقان گېزىت ئارقىلىق خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى ۋە خەلق ھاكىمىيىتىگە ماسلىشىپ، جەنۇبىي شىنجاڭ ۋەزىيىتىنىڭ مۇقىملىقى ۋە يېڭى ھاكىمىيەتنىڭ ھوقۇقىنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن نۇرغۇنلىغان ئەھمىيەتلىك خىزمەتلەرنى ئىشلىدى. ئۇ ۋەتەننى قىزغىن سۆيۈپ، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى ۋە سوتسىيالىستىك تۈزۈمنى ھىمايە قىلىپ، ماركسىزملىق مەيدان، نۇقتىئىنەزەر ۋە مېتودولوگىيىنى ئۆگىنىشكە ئەھمىيەت بەردى ھەمدە ئۆزىنىڭ ئىلمىي تەتقىقات ۋە ئەدەبىي ئىجادىيىتىگە يېتەكچى قىلدى. 80 ـ يىللارنىڭ ئاخىرىدا ئۇ «‹قۇتادغۇ بىلىك›، كىمنىڭ ۋە ئۇنىڭ تىلى قايسى تىل» ناملىق مەشھۇر ئىلمىي ماقالىسىنى ئېلان قىلىپ، مەيدانى روشەن ھالدا قىل سىغماس تىل پاكىتلىرى ۋە پۇختا لوگىكىلىق تەپەككۇر كۈچى ئارقىلىق، تۈركىيە ۋە ئوتتۇرا ئاسىيادىكى بىر قىسىم ئالىملار «قۇتادغۇ بىلىك» نىڭ مىللەت تەۋەلىكى ھەققىدە تارقاتقان پانتۈركىزملىق مەدەنىيەت قارىشىغا كۈچلۈك رەددىيە بېرىپ، بىر ھەقىقىي ئالىمنىڭ ئىلمىي ھەقىقەتتە دادىللىق بىلەن چىڭ

تۆرۈشتەك قىممەتلىك روھىنى ئىپادىلىدى. 70 - يىللارنىڭ ئاخىرىدىن 80 - يىللارنىڭ ئاخىرىغا قەدەر، مەن ئەھمەد زىيائىي ئەپەندىم بىلەن بىر تەتقىقات ئىنستىتۇتىدا، ئوخشاش بىر تەتقىقات تېمىسى ئۈستىدە ئون يىلغا يېقىن بىرگە ئىشلىدىم. ئۇنىڭ ئىلمىدىكى يېتۈكلىكى، كىشىلەرگە بولغان كەمتەر ۋە مۇلايىم پوزىتسىيىسى، كەسپىتىكى ئىجتىھاتچانلىق روھى ۋە نام - ئاتاق قوغلاشماسلىقتەك ئېسىل پەزىلىتى، تەتقىقات ئورنىدىكى ھەر مىللەت تەتقىقاتچى خادىملىرىغا ئاز بولمىغان تەسىراتلارنى قالدۇرغانىدى.

«ئەھمەد زىيائىي» ناملىق بۇ كىتاب — بۇ ئالىمنىڭ ھاياتى ۋە ئىجادىيىتى ھەققىدە بىر قەدەر ئەتراپلىق مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىلغان تۇنجى ئىلمىي تەتقىقات ئەسىرى. كىتاب ئىككى قىسىمغا بۆلۈنىدۇ: بىرىنچى قىسىمدا ئەھمەد زىيائىينىڭ ھاياتى، ئەدەبىي ئىجادىيىتى ۋە ئىلمىي تەتقىقات پائالىيىتى ھەمدە ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا ئىجاد قىلغان «ئىلمىي ئابىدىلىرىمىزنىڭ قۇرغۇچىلىرى— يۇسۇپ ۋە مەھمۇت» داستانى ۋە ئۇنىڭ يېزىپ تاماملانمىغان تارىخىي بىئوگرافىك رومانى «تۆت قېتىم ئۆلۈپ، بەشىنچى قېتىم تېرىلگەن ئادەم» توغرىسىدا نۇقتىلىق مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىلغان.

ئىككىنچى قىسىمدا ئەھمەد زىيائىينىڭ ئەدەبىي ئىجادىيىتىدە مۇھىم ئورۇن تۇتىدىغان «رابىيە - سەئىدىن» داستانى ھەققىدە مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىلغان. ئەھمەد زىيائىينىڭ ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىياتىدىكى ئەنئەنىۋى تېما «رابىيە - سەئىدىن» بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ئىنتايىن قويۇق. ئۇ 50 - يىللاردا ئۇيغۇر كلاسسىك شائىرى ئابدۇرېھىم نىزارىنىڭ «رابىيە - سەئىدىن» داستانىنى تۇنجى بولۇپ تونۇشتۇرغان. كېيىن ئۇ ئۇيغۇرلار ئارىسىدا يۈز بەرگەن ھەقىقىي مۇھەببەت ھېكايىسىنى ماتېرىيال قىلىپ، بۇ ئەنئەنىۋى تېمىنى يېڭى مەزمۇنلار بىلەن بېيىتىپ ئۇنى يېڭى دەۋر

تېمىسىغا ئايلاندۇرغان. كىتابنىڭ 2 ـ قىسمىدا «رابىيە ـ سەئىدىن» داستانىنىڭ تىلى، بەدىئىي ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى ھەمدە داستان ئۆز ئىچىگە ئالغان ئۇيغۇرلارنىڭ تارىخى، جەمئىيەت ئەھۋالى، فولكلور مەدەنىيىتىگە ئائىت مەزمۇنلار ھەققىدە ئۇقتىلىق مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىلغان. كىتابنىڭ ئاخىرىغا ئەھمەد زىيائىي ئەسەرلىرىنىڭ بىبلىئوگرافىيىسى بېرىلگەن.

بۇ كىتابنىڭ ئاپتورلىرى ئىجتىھاتچان ياش ئۇيغۇر تەتقىقاتچىلىرى بولۇپ، كېرىمجان ئابدۇرېھىم قەشقەر پېداگوگىكا ئىنىستىتۇتى ئەدەبىيات فاكولتېتىنىڭ لېكتورى، ئىلمىي تەتقىقات يۆنىلىشى ھازىرقى ـ بۈگۈنكى دەۋر ئۇيغۇر ئەدەبىياتى تەتقىقاتى. ھازىرغىچە ئۇنىڭ بىرقانچە ئىلمىي تەتقىقات ئەسەرلىرى نەشر قىلىنغان. ھەبىبۇللا ئابدۇسالام شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىيات تەتقىقات ئىنىستىتۇتىنىڭ ياردەمچى تەتقىقاتچىسى، ئىلمىي تەتقىقات يۆنىلىشى قەدىمكى ـ ھازىرقى دەۋر ئۇيغۇر ئەدەبىياتى تەتقىقاتى. ھازىرغىچە بۇ ساھەدە كۆپ ئىلمىي ماقالىلەرنى ئېلان قىلغان.

90 ـ يىللارنىڭ مابەينىدە، ئۇيغۇر ئىلىم ساھەسىدە خۇشاللىنارلىق ئىشلار يۈز بەردى، ئۇ بولسىمۇ ئۆز مىللىتىنىڭ تارىخى، مەدەنىيەت مىراسلىرىنى تەتقىق قىلىشقا ئۆزىنى بېغىشلىغان بىر تۈركۈم ياش تەتقىقاتچىلار مەيدانغا كەلدى. ئۇلار ئىجتىھاتچانلىق، تىرىشچانلىق بىلەن ئۆزلىرىنىڭ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، ئىنسانىيەت مەدەنىيىتىنىڭ ئەڭ يېڭى بىلىملىرىنى ئىگىلەپ، ئۆز مىللىتىنىڭ ئەنئەنىۋى مەدەنىيىتىنى توغرا شەرھلەش ۋە ۋارىسلىق قىلىش يولىدا ھارماي ـ تالماي تىرىشماقتا. كېرىمجان ۋە ھەبىبۇللا مانا مۇشۇ ياشلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر. مۇشۇ مۇناسىۋەتتە مەن 21 ـ ئەسىرنىڭ ئىلىم ساھەسىدە مۇھىم رول ئوينايدىغان بۇ بىر تۈركۈم ياش

تەتقىقاتچىلاردىن: بىرىنچىدىن، بۇ ياشلارنىڭ ماركسىزم نەزەرىيىسىنى تېخىمۇ پۇختا ئىگىلەپ، دىئالېكتىك ماتېرىيالىزم ۋە تارىخىي ماتېرىيالىزمنى ياخشى ئۆگىنىپ ۋە تەتبىق قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ پۇتكۇل ئىلمىي تەتقىقاتىغا باشتىن ئاخىرى سىڭدۈرۈشىنى؛ ئىككىنچىدىن، بۇ ياشلارنىڭ ئىلىم ساھەسىدە نەزەر دائىرىسىنى ئۈزلۈكسىز كېڭەيتىپ، جۇڭگونىڭ «دۇنياۋى نەزەر» گە ئىگە ئالىملىرىدىن بولۇپ چىقىش ئۈچۈن تىرىشىشىنى، ھەر خىل ئاڭ، مەدەنىيەت ئېقىملىرى كەسكىن تەسىر كۆرسىتىۋاتقان بۈگۈنكى دەۋردە، ئۆزلىرىنىڭ ئىلمىي تەتقىقات نەتىجىلىرى بىلەن، باشتىن ئاخىرى ئىلغار مەدەنىيەتنىڭ ئالغا ئىلگىرىلەش يۆنىلىشىگە ۋەكىللىك قىلىپ، كىشىلەرگە چوڭقۇر ئىلھام ۋە مەدەت بېرىشىنى؛ ئۈچىنچىدىن، بۇ ياشلارنىڭ داۋاملىق يېڭى ئەسەرلەرنى ئىجاد قىلىپ، جۇڭگوچە ئالاھىدىلىككە ئىگە سوتسىيالىزمنىڭ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى ئىشلىرى ئۈچۈن ئۆزلىرىنىڭ بىر كىشىلىك ھەسسىسىنى قوشۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

لىيۇ بىن

2001 - يىل 2 - ئاينىڭ 10 - كۈنى
ئۈرۈمچى

图书在版编目(CIP)数据

艾合麦德·孜亚依/克里木江,艾比布拉著.—
乌鲁木齐:新疆人民出版社,2001.5
ISBN7—228—06396—1

1.艾... Ⅱ.①克...②艾 Ⅲ①艾合麦德·孜亚依—文学研究—维吾尔语(中国少数民族语言)②当代文学—诗歌—文学评论—中国—维吾尔语(中国少数民族语言)Ⅳ.1207.22

中国版本图书馆CIP数据核字(2001)第23707号

艾合麦德·孜亚依(维吾尔文)

克里木江,艾比布拉 著

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码830001)
新疆新华书店发行
新疆工人时报印刷厂印刷
850×1168毫米 1/32开本 5.875印张4 插页
2001年6月第1版 2001年6月第1次印刷
印数:1—4,000

ISBN7—228—06396—1/I·2346
定价:13.00元

مۇندەرىجە

كىرىش سۆز .... (1)
مۇقەددىمە.. (1)

بىرىنچى قىسىم
ئەھمەد زىيائىي ۋە ئۇنىڭ ئىجادىيىتى

1. ئەھمەد زىيائىينىڭ ھايات سەرگۈزەشتىلىرى .... (5)
2. ئەھمەد زىيائىينىڭ ئىجادىي پائالىيىتى .... (13)
3. ئەھمەد زىيائىينىڭ لىرىكىلىرى .... (20)
4. «ئىلمىي ئابدىلىرىمىزنىڭ قۇرغۇچىلىرى — يۈسۈپ ۋە مەھمۇت» داستانى.. (37)
5. تارىخىي رومان «تۆت قېتىم ئۆلۈپ، بەشىنچى قېتىم تىرىلگەن ئادەم» .... (53)
6. ئەھمەد زىيائىينىڭ ئەدەبىيات تەتقىقاتى پائالىيىتى .... (69)

ئىككىنچى قىسىم
«رابىيە ـ سەئىدىن» داستانى ھەققىدە تەتقىقات

1. مۇقەددىمە .... (77)
2. ئەھمەد زىيائىي ئىجادىيىتىدە رابىيە ـ سەئىدىن تېمىسى .... (79)

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com